

Barne- og likestillingsdepartementet

Ansvarlig advokat	Vår ref.	Deres ref.	Dato
Ingrid Ulvan Olsen/Ida Eieland	19 /4151/////		09.07.2019
	oppgis ved alle henv.		

Høringsvar – forslag til ny barnevernlov

I Innledning

Kommuneadvokaten i Trondheim inngir med dette høringsvar på vegne av Trondheim kommune.

Trondheim kommune er gjennomgående enig i de foreslåtte endringene - både de strukturelle, de språklige og de rent materielle i Barne- og likestillingsdepartementets høringsnotat.

Når det gjelder de rent materielle endringene har vi gjort et utvalg av kodifiseringer og nyvinninger som vi ønsker å fremheve og uttale oss særskilt om. Disse redegjøres for i det videre. Avslutningsvis vil vi komme med et innspill vedrørende adgangen til å flytte et barn etter omsorgsovertakelse jfr. lovforslagets § 5-5 og anonym vitneførsel.

II Kodifisering av gjeldende rett

Kommunen vil spesielt trekke frem at det er positivt at barnets beste fremheves som et overordnet hensyn i forslaget § 1-3. Ved dette grepet understrekes at hensynet til barnets beste er lovens viktigste prinsipp for alle handlinger og avgjørelser i barnevernet og at det ubestridt har forrang ved motstrid. Vi deler departementets slutning om at det ikke er hensiktsmessig å lovfeste en momentliste ettersom det kan virke begrensende i den konkrete vurderingen.

Videre er kommunen av den oppfatning at det er et hensiktsmessig grep at ansvaret for barnet etter vedtak om omsorgsovertakelse presiseres i § 5-4. Selv om bestemmelsen ikke er uttømmende, bidrar den til å tydeliggjøre utgangspunktene og vil gi bedre forutberegnelighet. I den forlengelse er det også positivt at fratakelse og opphevelse av foreldreansvar lovfestes i §§ 5-8 og 5-9.

Når det gjelder den foreslåtte synliggjøringen i adopsjonsbestemmelsen § 5-10 ved at kravet om "særlig tungtveiende grunner" i barnets beste-vurderingen lovfestes, er kommunen av den oppfatning at det vil bidra til å understreke terskelen i adopsjonssakene. Kommunen vurderer at dette er en spesielt viktig lovfesting da vi har sett at uttalelsen i Ot. prp. nr. 69 (2008-2009) om at adopsjon som barneverntiltak i større grad bør benyttes, til en viss grad har skapt en usikkerhet rundt terskelen for adopsjon - til tross for at rettstilstanden har vært avklart gjennom rettspraksis.

III Lovendringer

Av lovendringene ønsker vi å fremheve følgende:

a) Samvær

I lovforslaget omhandler kapittel 7 rett til samvær og kontakt etter omsorgsovertakelse. Forslagene skal samlet sett styrke barnets rettsstilling og gjøre det enklere for barnet å holde kontakt med sin familie i en ny omsorgssituasjon.

Det foreslås i § 7-1 andre ledd at barn og søsken som barnet har et etablert familieliv med får rett til samvær og kontakt med hverandre etter en omsorgsovertakelse. Dette representerer en utvidelse sammenlignet med dagens regler. I forlengelse av dette forslaget foreslås det i § 7-4 å gi søsken partsrettigheter fra fylte 15 år.

Det foreslås også presisert i § 7-2 første ledd at fylkesnemnda fastsetter minimumssamvær. Videre i tredje ledd at vurderingen av samværsspørsmålet skal baseres på en konkret vurdering av det enkelte barns behov. Det presiseres i høringsnotatet at barnets totale samværsomfang må sees i sammenheng.

Kommunen er av den oppfatning at de foreslåtte endringene i § 7-2 andre ledd vil bidra til en viktig sikring av etablerte søskenrelasjoner etter vedtak om omsorgsovertakelse. Sett hen til at søskenrelasjonen for de fleste er den lengste relasjonen vi har i livet, er det sentralt å ivareta denne etter en omsorgsovertakelse.

Videre mener vi at presiseringen i § 7-2 første og tredje ledd av vurderingsgrunnlaget ved den nærmere samværsfastsettelsen i større grad vil flytte fokus over på barnet og dets behov og tålegrense, fremfor en forventning fundert på en fremvokst normering i rettspraksis.

Det fremgår av gjeldende barnevernlov § 4-19 siste ledd at sperrefristen er 12 måneder for å kreve at ny sak om samvær behandles av fylkesnemnda. I lovforslaget er det i § 7-2 siste ledd foreslått en viss innsnevring i adgangen til å ta opp samværsaker på nytt ved at sperrefristen for å kreve ny samværsak behandlet utvides fra ett til to år. Departementet har foreslått at bestemmelsen utfylles med en adgang til å gi private parter rett til å kreve en ny sak behandlet dersom det foreligger opplysninger om vesentlige endringer av betydning for samværsspørsmålet.

Kommunen er av den oppfatning at det er positivt at lovgiver ønsker å stramme inn prøvingsadgangen sett hen til at vi erfarer at stadige krav fra foreldrene for en del barn bidrar til en usikkerhet som preger deres hverdag og fungering. Adgangen for private parter til å kreve ny sak behandlet dersom det foreligger vesentlige endringer av betydning for samværsspørsmålet vil imidlertid medføre en materiell prøving som i seg selv kan bli prosessdrivende – som igjen vil medføre at barnet ikke får den tilsiktede roen. For øvrig vil vi bemerke at det etter vår vurdering primært er endrede forhold hos barnet som kan forsvare at en samværsak fremmes innenfor sperrefristen.

b) Samtaleprosess

Kommunen er enig at samtaleprosess foreslås innført som en varig ordning som det fremgår av lovforslagets § 14-25 - blant annet gjennom lovforankring knyttet til at barnets beste skal være bærende i prosessen.

I samråd med barneverntjenesten i Trondheim kommune hadde Kommuneadvokaten da samtaleprosess ble etablert som en prøveordning, gjort gjeldende at den offentlige part i utgangspunktet skulle være positive til en samtaleprosess. I dette inngikk en begrunnelse i begjæringen både på hvorfor samtaleprosess kunne være aktuelt og en begrunnelse for at samtaleprosess ikke var en aktuell prosessordning. På den måten har både Fylkesnemnda i Trøndelag og kommunen fått et godt evalueringsgrunnlag for sin begrunnelse for at samtaleprosess som prosessordning bør bli en varig ordning.

Kommunen er i likhet med departementet enig i at prosessformen i mange sammenhenger bidrar til å skape en bedre dialog mellom de private parter og barneverntjenesten, og prosessformen har i flere tilfeller har vært bidragsyter til å etablere en felles forståelse om hva som er det beste for barnet. Likeledes er erfaringen at problemstillingene knyttet til tvistegjenstanden er bedre opplyst og i større grad kan avgrenses dersom saken likevel blir gjenstand for muntlige forhandlinger. Erfaringen fra sakene Trondheim kommune har hatt til behandling i tiden samtaleprosess har vært prøveordning i nemnda, er at færre saker begjæres rettslig prøvet for tingretten.

Kommunen ser også utfordringer med systemet. I likhet med departementet bør de private parter forutsetninger til å forstå og ta del i prosessen være en del av vurderingskriteriet for å avgjøre om saken er egnet for denne prosessen. Kommunen er også enig at kompetansen hos de ulike aktørene bør heves og støtter departementets syn på kompetanseheving hos de ulike aktørene. Kompetanseheving skal på den ene siden styrke partenes forståelse av prosessen samtidig som partene skal være inneforstått og ha som utgangspunkt at prosessformen behandler tvangssaker, og vi er derav i kjernen av legalitetsprinsippets område. Det må sikres, noe en lovforankring av barnets beste bidrar til, at hovedfokus er barnet og at man ikke går på kompromiss av barnets beste. Samtaleprosess åpner for å forsøke ulike prøveordninger rundt barnet. Det må sikres at ulike prøveordninger som ikke går på bekostning av barnets behov for en avgjørelse, herunder ro og forutsigbarhet rundt situasjonen.

Kommunen støtter videre departementets syn på at samtaleprosessen er en egnet prosessform i akutt saker. Akutt sakene er som departementet viser til i mindre grad opplyst og det kan i mange tilfeller være uavklart hva som er den videre veien. Fylkesnemnda vil her kunne bli en ekstra bidragsyter gjennom samtaleprosess til å skape en felles forståelse av barnas situasjon i intervensjonsperioden.

c) Lovfesting av nettverksinvolvering.

Departementet fremhever at å involvere familie og nettverk i barnevernets arbeid ofte kan være nødvendig for å opplyse barnevernssaken på en god måte og bidra til å finne gode løsninger for barnet og familien i flere faser av en barnevernssak. Det foreslås derfor å lovfeste barnevernets plikt til å samarbeide med familie og nettverk i lovforslagets § 1-8. Departementet foreslår imidlertid ikke et absolutt krav om at barneverntjenesten alltid skal involvere familie og nettverk.

Kommunen mener at en lovfesting av nettverksinvolvering i større grad vil kunne bidra til at barnets nettverk løpende involveres på en hensiktsmessig måte. Videre at en lovfesting i seg selv vil øke bevisstgjøringen rundt dette temaet. Dersom nettverk ikke vurderes som hensiktsmessig å involvere, vil det i seg selv representere en aktiv beslutning fra barneverntjenesten side. Slik vi ser det vil en slik dokumentert beslutning øke tilliten til barneverntjenestens saksbehandling og beslutningsgrunnlag.

d) Grundigere behandling av klage på akutt

Kommunen er enig med både fylkesnemndene og departementet i at de muntlige forhandlingene i klagesaker som hovedregel fortsatt skal settes med nemndsleder alene. En akutt plassering fordrer at barneverntjenesten innen seks uker må fremme begjæring til nemnda dersom det vurderes at det er behov for at det offentlige overtar omsorgen. Frishjemmelen underbygger akutt plasseringens midlertidighet.

Det er videre positivt at det foreslås en unntaksregel som åpner for at nemnda settes med et alminnelig medlem og sakkyndig medlem i "særlige tilfelle". Kommunen er enig med departementet at unntakstilfeller ikke bør begrenses til saker som omhandler spedbarn, men at andre akuttsaker kan fremstå som like krevende relatert til både barnet og foreldrenes situasjon.

Akutt plassering er en alvorlig inngrepen. Kommunen er derfor enig i at "kort" ved beskrivelse av forhandlingsmøtet kan sløyfes. Like fullt er det sentralt at saken ikke vidløftiggjøres og at forhandlingene konsentreres rundt vilkårene for om akutt plassering av barnet/ barna er oppfylt. Dersom forhandlingene dras ut i tid er vi bekymret for at andre momenter enn det som er konsentrert rundt akutt plasseringen får for mye plass.

Kommunen støtter videre departementets forslag om at det gjennom forskrift legges til rette for at et utvalg av advokater velges og oppnevnes i denne type saker, nettopp med tanke på hva som er de rettslige tema i en akuttsak. Kommunen mener for øvrig at et utvalg av advokater bør velges og oppnevnes i alle typer saker etter barnevernlovgivningen.

e) Betalingsansvar for sakkyndig oppnevnt av fylkesnemnda og tolk i forhandlingsmøtet

Kommunen er enig i at fylkesnemnda overtar betalingsansvaret både for tolk og de sakkyndige. Overfor partene, særlig de private partene, vil det bidra til å styrke nemndas uavhengighet og nemndas selvstendige ansvar for å bidra til sakens opplysning. Vår erfaring er videre at dersom den sakkyndige blir oppnevnt av nemnda vil tilliten til den sakkyndiges vurderinger styrkes. Erfaringen viser at den sakkyndiges arbeidet vil ha større legitimitet ikke bare overfor partene, men også i de høyere instanser og dersom saken etter en tid igjen blir aktuell gjennom nye prosesser.

Vi deler ikke det syn at kommunens midler ved bruk av sakkyndige skal overføres til Sentralenheten. Vår erfaring er at kommunene i liten grad har påberopt behov for sakkyndig vurdering, nettopp på grunn av at kommunens oppnevning reduserer tilliten til den sakkyndiges arbeid. Kommunen opplever også at enkelte sakkyndige kvier seg for å ta oppdrag direkte fra kommunen. På denne bakgrunn er vi av den oppfatning at kommunens bruk av midler til sakkyndige ikke er realistisk med tanke på hvor mange saker det hadde vært formålstjenlig å oppnevne en sakkyndig. Kommunens bruk av midler til oppnevnte sakkyndige representerer således ikke riktig kostnadsramme og må derfor særskilt vurderes.

IV Øvrige innspill

a) Adgangen til å flytte et barn etter omsorgsovertakelse

Departementet foreslår å videreføre dagens § 4-17 om barneverntjenestens adgang til å flytte et barn etter omsorgsovertakelse i lovforslagets § 5-5.

Kommunen er naturligvis enig i at det må tilstrebes å plassere barn i fosterhjem som medfører mest mulig stabilitet i omsorgsbasen. Vi ser imidlertid fra tid til annen at det er nødvendig å fatte flyttevedtak. Kommunens opplevelse er at terskelen for å flytte barnet, spesielt ved rettslig prøving i tingretten, i praksis ligger opp mot vilkårene for omsorgsovertakelse. Når kommunen har overtatt omsorgen for et barn og vi ser at fosterhjemmet tilbyr en omsorgssituasjon som kan beskrives som marginal, har vi som omsorgskommune plikt til å gi barnet en omsorgsbasis som i større grad ivaretar det enkelte barnets behov. Dette kommer etter vårt syn på spissen i de tilfellene hvor barnet plasseres i nettverket. Nettverks plasseringen kan i mange tilfeller være et gode for barnet og kommunen strekker seg langt for å gjøre dette mulig. Det er imidlertid en kjensgjerning at fosterhjem i barnets nettverk kan ha svakere kompetanse og kunnskap knyttet til barnets behov, og at man etter en tid finner at det enkelte barnet vil være i behov av omsorgspersoner som har enda mer kompetanse for å ivareta barnet. Bestemmelsen i § 4-17 sonderer imidlertid ikke mellom plasseringer i godkjente fosterhjem og i nettverket. Kommunen savner en tydeliggjøring av de motstridende interesser i disse situasjonene, med større fokus på omsorgskommunens ansvar for å sikre at barn har et forsvarlig omsorgstilbud.

For øvrig vil vi bemerke at vi har betenkeligheter med en vid adgang til å innvilge fosterforeldrene partsrettigheter i disse sakene da det kan gå på bekostning av hensynet til barnets beste.

b) Anonym vitneførsel

Som departementet påpeker er det i dag ikke gitt regler om anonym vitneførsel i saker for fylkesnemnda, men at det har utviklet seg en praksis med å tillate anonym vitneførsel i saker der barnet bor på sperret adresse. Det foreslås ikke lovfestet, mens det henvises til at Justis- og beredskapsdepartementet utreder et forslag om endringer i tvisteloven som kan åpne for unntak fra vitners plikt til å oppgi personalia i barnevernsaker der det er vedtak om skjult adresse.

Trondheim kommune imøteser en slik lovendring da det er viktig å få dette rettslig forankret. Motstykket til en adgang til anonym vitneførsel er at kommunen lar vær av påberope vitner, noe som igjen kan gå på bekostning av sakens opplysning.

Med hilsen

KOMMUNEADVOKATEN I TRONDHEIM

Ingrid Ulvan Olsen
advokat

Ida Eieland
advokat

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen underskrift.